

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

І.М. Сараєва, к.е.н.,с.н.с.,

Н.І. Носова, інженер

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

НАН України, м.Одеса

В умовах кризової стагнації останніх років, що супроводжується скороченням валового внутрішнього продукту (ВВП), шокним падінням курсу національної валюти щодо долара і євро, скороченням майже у двічі обсягу експорту продукції, зокрема високотехнологічної, падінням промислового виробництва, високим рівнем інфляції й ін. активізація процесів інноваційної діяльності в сфері виробництва стає головним фактором подолання існуючої кризи, наслідків деіндустріалізації, забезпечення подальшого прискореного соціально-економічного розвитку країни й підвищення конкурентного статусу вітчизняних наукомістких виробництв на внутрішньому й зовнішньому ринках.

На думку заступника Генерального секретаря ООН Д.М.Мелуна, саме «Інновації й структурні зміни є факторами всеохоплюючого й сталого розвитку. Технічний прогрес дозволяє країнам модернізувати свої виробничі системи, забезпечуючи тим самим, умови для виходу на міжнародні ринки й можливості для росту, заснованого на експорті» [1, с. 286].

Як відзначається в нещодавно схваленій Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, «поточна модель функціонування та державного регулювання економіки не забезпечує належних стимулів для створення і розвитку високотехнологічних виробництв в Україні... Високотехнологічні галузі формують лише 6% ВВП та 5,5% експорту... Наукоємність ВВП (витрати на виконання наукових досліджень як частка від ВВП в Україні) за період 2004 – 2015 рр. скоротилася на 0,58 % і склала у 2015р. 0,62% ВВП – це мінімальне значення показника за всю історію незалежності України (у 1991 р. наукоємність ВВП складала 2,5 %)... Економіка України орієнтована на виробництво традиційної індустріальної продукції з низькою валовою доданою вартістю, яка реалізується на насичених, безперспективних для подальшого розвитку ринках» [2].

У 2015 р. спостерігалось зменшення кількості інноваційно активних підприємств у всіх технологічних секторах промисловості за рахунок зменшення загальної кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю (рис.1).

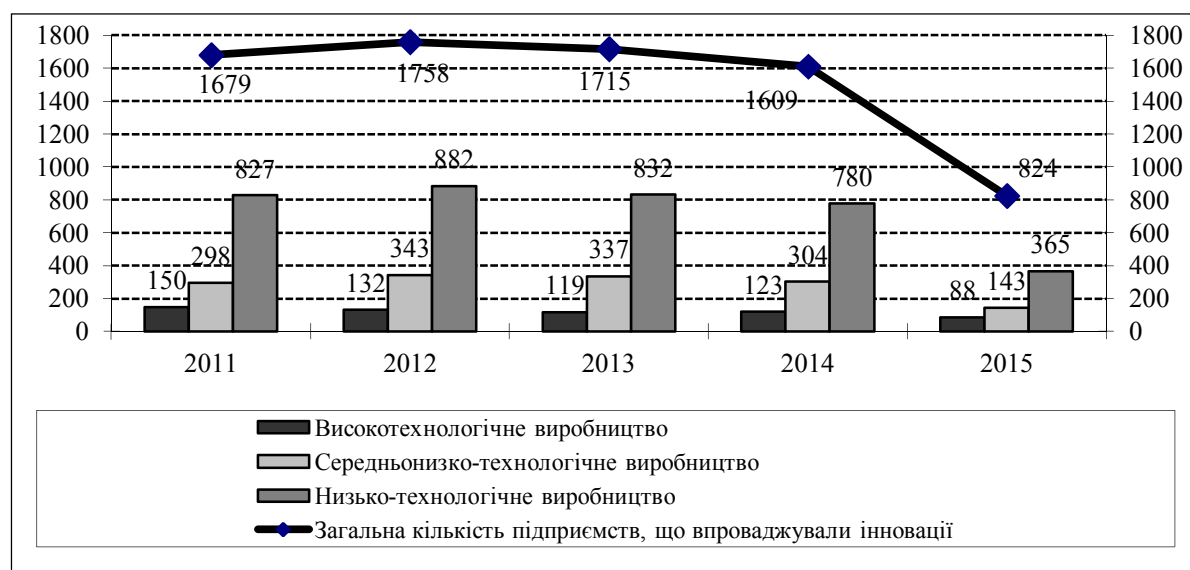

Рис. 1. – Динаміка кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2011–2015 рр., за технологічними секторами (од.) [3]

Незадовільна конкурентоздатність вітчизняної економіки, зокрема, обумовлена тотальною зношеністю основних засобів виробництва, яка, за даними Державної служби статистики України, складала у 2014 р. у середньому 83,5% [4]. Це обумовлює низьку ефективність, підвищену енергоємність та ресурсоємність виробництва і, як наслідок, високу собівартість і низьку додану вартість на одиницю продукції. Низький кінцевий прибуток тим самим не дає змогу провести докорінну модернізацію основних засобів виробництва. Замкнене коло не дає можливості впроваджувати інновації та використовувати передові технології.

Зростання індексу цін підсилює негативні інфляційні очікування економічних агентів, скорочує горизонти планування ними своєї діяльності й приводить до заміщення стратегій короткострокового зростання стратегією виживання. Порушення механізму фінансування розширеного відтворення неминує супроводжується збільшенням некредитоспроможних підприємств, що не можуть впроваджувати будь-які форми досить витратної інноваційної діяльності.

Історія світової й національної економіки свідчить про те, що подолання економічних криз доволі часто супроводжується новою хвилею економічного зростання на якісно новій виробничо-технологічній основі. Але це можливо лише за умови реалізації виваженої державної промислової політики, спрямованої на формування системи промислово-виробничих підприємств, що забезпечують національну економіку продукцією власного виробництва для створення альтернативи імпортом товарам, розвитку підприємництва й створення нових інноваційних малих і середніх підприємств, здатних забезпечити сталий розвиток національної економіки. На жаль, сьогодні відсутні як стратегія розвитку вітчизняної промисловості, так і система преференцій для вітчизняного виробника. Відкривши економічні границі, держава не створила працездатних заходів захисту вітчизняних економічних інтересів і стимулювання інноваційної активності у виробничому секторі економіки.

Сьогодні стратегічно важливою стає задача концентрації національних інвестиційних ресурсів у галузях з найбільшим науковим і технічним потенціалом як основи процесів модернізації у реальному секторі економіки. Для її вирішення необхідно забезпечити безперешкодну конвертацію національних заощаджень і сальдо капітальних трансфертів з метою стимулювання інноваційної активності промислових підприємств і випуску продукції с більшою доданою вартістю. Сутність пускового механізму відродження й виходу із кризової ситуації полягає в підтримці наукових досліджень й інновацій, що створюють нові ресурсозберегаючі технології й нові види продукції. Формування інноваційної економіки має бути заснованим на партнерстві всіх учасників виробництва. В умовах кризи змінюється підхід до формування конкуренції між різними підприємствами: більш кращим й ефективним є не протистояння, а спільна взаємодія інтегрованих структур.

Література:

1. United Nations Industrial Development Organization, 2015. Industrial Development Report 2016. The Role of Technology and Innovation in Inclusive and Sustainable Industrial Development. Vienna. Retrieved from : https://www.unido.org/fileadmin/user_media_upgrade/Resources/Publications/EBOOK_IDR2016_FULLREPORT.pdf
2. Про схвалення Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2490.html
3. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2015 рік / Аналітична довідка : МОН України ; УкрІНТЕІ. – Київ, 2016. – 199 с.
4. Статистичний щорічник України за 2015 рік / За ред.І.М. Жук. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 575 с.